

élet békebeli csendességében, majd a természettudományok felé forduló Görgeyről kapunk néhány jellemző sort, aki a tények objektív mérlegelését is bizonyára prágai kémikus korában szokta meg. A hadvezér Görgeyt is mint ha ifjú éveinek kettős arca, a fiatalos romantika nagy lendülete és a józan, hideg számítás keménysége jellemzi, ez utóbbi annyira, hogy nála már a szabadságharc alatt találkozunk azzal a keserű kritikai hanggal, ami a szabadságharc után is csak a legjobbjainkat, egy Arany Jánost vagy egy Kemény Zsigmondot jellemzi majd. Kosáry Domokos könyvének gerincét egyébként Görgey hadvezéri pályafutásának bemutatása alkotja. A hadvezér alakja köré természetesen a szabadságharc nagy eseményeit is oda kellett vázolni, ami a könyv kis terjedelme miatt helyenként bizony a Görgeyporté emberi vonásainak elnagyolására vezetett. Görgey arcának intimebb vonásait leginkább a könyv utolsó részeiben kapjuk meg, ott ahol a szerző a hadvezér őszéről: száműzetéséről és öregkoráról, az árulás hamis vádját szinte emberfeletti erővel viselő magányos hősről beszél. Ugy tetszik nekünk, hogy Görgey emberi nagysága leginkább ezeknek az éveknek a történetén keresztül érthető meg.

Kosárynak szépen sikerült hőse emberi nagyságát megsejtenni. Tiszta, világos és jól megírt könyvével így ismét értékesen hozzájárult az igazi Görgey megmutatásához: az a kép, amit róla rajzolt az egykori „áruló” az illuziómentes hazaszeretet, a törhetetlen férfiasság és a fölényes intellektus erőnyelveinek fényében ábrázolja.

Dr. Baróti Dezső.

Kölcsey Antónia naplója. Bevezetéssel kiadta *Kozocsa Sándor*. Rózsa-völgyi kiadás. Budapest: 1938.

A szép kiállításban megjelent napló Kölcsey Ferenczel való kapcsolata nélkül is megérdemelné figyelmünket. A múlt század nemeskiasszonyainak életéről alig került kezünkbe még egy ilyen szép emberi dokumentum. Kölcsey Antónia a Himnusz költőjének unokahúga volt, naplója a nagy költő életének néhány ismeretlen részletét is megvilágítja. Naplóját 1838 májusában, tizenkétéves korában kezdte el. Antónia kisasszony magánykedvelő, érzelmes széplélek volt. Jól ismerte korának magyar irodalmát, olvasott németül és franciául is. Naplóját gyakran Goethe vagy Victor Hugó sorai-val egészíti ki. Különösen rokonszenvenessé azonban kedves, meleg érzelmi világa teszi. Érzelmeinek ugyan nincs nagy skálája, csendes vallásos hit, a természet és a szellem világán való meditálás töltik ki azt. Szerelemről alig van szó ebben a levendulaillatú naplóban s az a kevés is, ami esik, halk, elábrándozó. Antónia Wesselényi Miklósból szerelmes és a szerelem, amint ez jól is illik Fanny e késői rokonához, reménytelen...

Kozocsa Sándornak valóban csak hálások lehetünk, hogy ezt a szép naplót a tőle már megszokott philológiai alaposággal kiadta és bevezette. Csak azt sajnáljuk, hogy a napló olvasmány-idézetét elhagyta, hiszen az irodalmi ízlés történetének kutatóit érdekelte volna, hogy mit tartottak akkor szépek Goethtől vagy Victor Hugótól?

Dr. Baróti Dezső.